

Lektion 18

Barnedåb og nadver

Barnedåb

Lad de små børn komme til mig?

Teksten, hvor Jesus siger ”Lad de små børn komme til mig, dem må I ikke hindre” (Mark. 10,13-16) er en fast del af vores dåbsritual. Teksten bruges som begrundelse for, at vi døber børn. Men teksten er slet ikke en dåbstekst og handler overhovedet ikke om dåben. Men vi bruger teksten til at vise, at i dåben er det Jesus selv, der handler, det er ham, der siger velkommen ved døbefonten, og ham selv der indbyder alle, børn såvel som voksne, til dåben.

Den store diskussion om, hvorvidt man skal være voksen for at blive døbt, grunder i spørgsmålene om, hvad tro er og om hvorvidt man skal tro, før man bliver døbt. Nogle kirkesamfund (bl.a. baptisterne) mener, at en bevidst og bekendende tro er helt nødvendig for at kunne døbes. Derfor døber de ikke børn, men voksne. I den lutherske kirke derimod tolker vi det således, at barnet – også det spæde barn - har en egen tro. Her forstår vi tro som en spontan tillid.

Diskussionen om, hvorvidt troen kommer før dåben eller følger efter dåben har bl.a. med forståelsen af Markusevangeliet kap.16, 15-16 at gøre: ”Til sidst viste han sig for de elleve selv, mens de sad til bords, og han bebrejdede dem deres vantro og hårdhjertethed, fordi de ikke havde troet dem, der havde set ham efter hans opstandelse. Så sagde han til dem; Gå ud i alverden og prædik evangeliet for hele skabningen. Den der tror og bliver døbt skal frelses, men den der ikke tror skal dømmes”.

Tegn, betydning og tro

Tegn: Dåbens ydre tegn er vandet og ordene, der siges ved dåben.

Betydning:

Herreskift: Tidligere troede man, at det udøbte barn var i djævelens vold, fordi det var født med arvesynden. (Arvesynden er tanken om, at menneskene efter Adam og Eva grundlæggende ikke kan lade være med at synde). Derfor begyndte dåben med en uddrivelse af onde ånder. Det er vi for længst gået væk fra, men vi har bevaret et levn derfra i korstegnelsen og i forsagelsen, der indleder trosbekendelsen (”Forsager du djævelen og al hans gerning og al hans væsen”). Forsagelsen var lige ved at blive smidt væk i 1800-tallet. På det tidspunkt var det vigtigt for mange i kirken, at alt skulle

kunne forstås med fornuft og intellekt. Vi er i dag en af de få kirker, der har bevaret forsagelsen. Når vi bliver døbt, tegner præsten et kors for vores ansigt og for vores bryst. Det betyder, at vi for altid hører Kristus til. Korset er et velsignelsestegn, der fortæller os, at vi er elsket af Gud, og minder os om at vi er døbt. Den danske præst, Grundtvig, betragtede korstegnelsen som et endnu større tegn end exorcismen på, at man i dåben skiftede tilhørsforhold, så man i dåben kom til at tilhøre Jesus.

I ritualet siger vi netop: *”Modtag det hellige korsets tegn både for dit ansigt og for dit bryst som et vidnesbyrd om at du skal tilhøre den korsfæstede og opstande frels, vor Herre Jesus Kristus”*.

Syndsforgivelse: Luther betragtede mennesket som syndigt, og han mente, at man under dåben skulle dykkes helt ned under vandet for at gøre symbolværdien større. Vandet symboliserer nemlig, at i dåben drukner det syndige menneske, vi var, og i stedet fødes et nyt retfærdiggjort menneske, der nu hører til Jesus Kristus. Paulus bruger også billedet, at vi i dåben dør sammen med Jesus og opstår igen med ham. Grundtvig så anderledes på det. Han betragtede nemlig barnet som det uskyldigste af alt. For ham gav arvesynden sig udtryk i egoisme og selvoptagethed, og det var i Grundtvigs øjne noget, der først dukker op, efterhånden som barnet blev større. Derfor var det uskyldigste af alt – og det mest troende – det lille barn.

Døbefont: ”Font” stammer fra det latinske ord ”fons”, som betyder kilde. Ordet understreger dåbens betydning af at være livgivende.

Løfte: Dåben er et løfte fra Gud, da dens betydning – retfærdiggørelsen og frelsen – først bliver fuldendt i det evige liv.

Tro: Både for Luther og Grundtvig var det vigtigt, at børnenes egen tro er ”rigtig” tro. Tro er ikke noget man først har som rationel voksen. Det kan tværtimod være sværere at tro som voksen, fordi fornuften kommer i vejen. Både Luther og Grundtvig hævdede at tro er tillid (til det løfte Gud giver os i dåben).

Nadver

Udviklingen i nadveren

Nadver betyder måltid. Og i Bibelen forstås måltid ikke alene som det, der stiller sulten og tørsten, men også som et fællesskab mennesker imellem og mellem Gud og menneske. At forstå måltid som en Guds gave, er en af nadverens forudsætninger. Jesus indstiftede nadveren ved det sidste måltid,

han holdt med sine disciple, aftenen før hans død. Efter hans død blev nadveren som måltid anset for at være et af de vigtigste kendemærker for de første menigheder - og siden hen for kirken verden over.

Nadveren er betydelig bedre beskrevet i Det Nye Testamente end dåben. I begyndelsen var nadveren et reelt måltid, som de kristne spiste sammen. Det kan man bl.a. læse i Apostlenes Gerninger 2.42,46-47, hvor der står: *De holdt fast ved apostlenes lære og fællesskabet, ved brødets brydelse og ved bønnerne. De kom i enighed i templet hver dag, hjemme brød de brødet og spiste sammen.* Her præciseres det, at nadverfællesskabet var med til at konstituere, at her var en kristen menighed samlet. Måltidet foregik i private hjem, men at det ikke altid var, som det skulle være, ser vi i et brev, som Paulus skriver til menigheden i Korinth (1. Kor. 12,17-34), hvor der er gået rod i nadvermåltidet. Her er det endt med, at alle har deres eget mad med og ikke deler med hinanden. Derfor kan nogle i menigheden sidde og frådse i god mad, mens andre slet intet har. Fra at være det, der konstituerede fællesskabet, blev måltidet efterhånden det, der såede splid i menigheden.

Fra begyndelsen var nadveren tænkt, som noget alle i menigheden deltog i, hver med det han eller hun evnede at bidrage med. I begyndelsen var der endda ejendomsfællesskab: Apostlenes Gerninger 2.44-45: *Men alle de troende var sammen, og de var fælles om alt. De solgte deres ejendom og ejendele og delte det ud til alle efter enhvers behov.*

Fra omkring år 400 ændredes ritualen, så det måltid, man tidligere havde holdt hjemme, fra da af fik karakter af et måltid, der hørte til i Gudstjenesten og ikke længere i private hjem.

I 1.kor. 11.23-25 kan vi læse, hvilke ord Jesus brugte, da han uddelte nadver skærtorsdag. Det er disse ord, vi i dag bruger i kirken, når vi indstifter nadveren, altså gør brødet og vinen klar til uddeling. *For jeg har modtaget fra Herren og også overleveret til jer, at Herren Jesus i den nat han blev forrådt, tog et brød, takkede, brød det og sagde; Dette er mit legeme som gives for jer, gør dette til ihukommelse af mig! Ligeså tog han også bægeret efter måltidet og sagde; Dette bæger er den nye pagt ved mit blod, gør dette hver gang I drikker det til ihukommelse af mig*

Et vigtigt spørgsmål, der har optaget kirken op igennem tiden og vel også os i dag, er, hvordan vi skal forholde os til ordene ”legeme og blod” i forbindelse med nadveren. Tror kristne, at det er Jesu Kristi legeme og blod? Det spørgsmål er der faktisk flere holdninger til. Den katolske kirke mener, at der i nadveren sker en reel forvandling af brødet og vinen (transsubstantiation), så det i dets substans (dog ikke i det ydre) virkelig bliver til Jesu legeme og blod. Derfor behandler katolikker det indstiftede

(forvandlede) brød og vin med meget stor respekt, og der må intet gå til spilde af dette. De lutherske kirker hævder at det, der er det vigtige, er, at Kristus selv er til stede ved nadveren (realpræsens). De reformerte kirker mener, at nadveren kun er et symbolsk mindemåltid.

Netop dette spørgsmål har været anledning til mange stridigheder mellem kirkerne, og det er den største hindring for, at kristne fra alle kirker kan fejre gudstjeneste med nadver sammen. Den katolske kirke afviser at uddele nadver til ikke-katolikker. (Det katolske og det lutherske syn på nadveren er i vore dage ikke nødvendigvis så langt fra hinanden, og det manglende nadverfællesskab begrundes fra katolsk side først og fremmest med embedssynet.)

I Johannesevangeliet er der ingen indstiftelse af nadveren, men der er flere hentydninger til den.

Joh. Kap. 6.35: *Jeg er livets brød, den der kommer til mig skal ikke sulte, og den der tror på mig skal aldrig tørste.* Livets brød er altså det, vi modtager fra Gud, det brød, som vi kan leve vores liv på – ikke det almindelige daglige brød, men det der ”bærer vores liv”. Teksten minder meget om indholdet af orden fra nadverritualet: ”Tag dette, det er mit legeme etc.”

Joh. Kap. 6.48: *Jeg er livets brød. Jeres fædre spiste manna i ørkenen, og de døde. Men det brød som kommer ned fra himlen gør, at den, der spiser af det, ikke dør.*

Johs. Kap. 6.53-54: *Hvis ikke I spiser menneskesønnens kød og drikker hans blod, har I ikke liv i jer. Den der spiser mit kød og drikker mit blod, har evigt liv og jeg skal oprejse ham på den yderste dag.* Her får vi altså at vide, at troen på Jesus betyder et løfte og et håb om, at døden aldrig mere kan få det sidste ord. På samme måde som dåbens sakramente vil også nadverens sakramente blive fuldendt i det evige liv.

En gammel og en ny pagt.

Måltidet, som Jesus holdt med sine disciple, var et påskemåltid, som man ifølge jødisk tradition holdt for at fejre udfrielsen af Ægypten. Den jødiske påskefest kaldes også ”de usyrede brøds fest” (Luk.22,7-13). Som navnet fortæller, spiste man usyret brød (og bitre urter). Det skete for at mindes udvandringen fra Ægypten, hvor man havde så travlt med at komme af sted, at brødet ikke fik tid til at hæve (2.mos.12.1-48).

Jesus følger traditionen et langt stykke; han velsigner f.eks. brødet og vinen, men han opretter også en ny pagt, som ikke er tilknyttet den gamle pagt. Hans offer, at han døde for vores skyld, sættes i stedet for den gamle pagt og de ofre, jøderne kom med til templet. Den nye pagt betyder, at Gud har

oprettet et helt nyt forhold til alle mennesker. Pagten er ikke længere forbeholdt Israels folk, som den gamle pagt var. Det er den nye pagt, disciplene og vi andre skal huske på, hver gang vi holder måltid fejrer nadver.

Tegn, betydning, tro

Tegn: Brødet og vinen, samt indstiftelsesordene der siges.

Betydning: I nadveren bliver vi en del af et fællesskab. I Bibelen er måltid ensbetydende med fællesskab. Dem man deler måltid med, hører man også sammen med.

- 1) For det første er nadveren et fællesskab med den opstandende Kristus.
- 2) Dernæst er det et fællesskab for os, der er i kirken sammen den dag, og som deler nadveren sammen.
- 3) Desuden er det et fællesskab med dem, der er døde. I mange, særligt ældre, kirker fortsætter nadverbordet om bag alteret som et udtryk for, at vi også deler nadver med dem, der er døde.
- 4) Men det er også fællesskab med kirken ud over hele verden, selvom nadveren som nævnt også i dag er et af de mere kirkesplittende emner.

Når vi taler om, at vi får syndernes forladelse i sakramentet, så er det ikke alene noget, der bliver givet os i nadveren, men det er selve indholdet af fællesskabet med Kristus. Ligesom med dåben fuldendes også nadverens sakramente først i det evige liv.

Tro: Den rette måde at modtage nadveren på er i troen på dets løfte. Samtidig skaber nadveren netop denne tro.